

Lawrence Ferlinghetti

ORGYILKOSSÁG-RAGA

Ezt a verset Ferlinghetti először 1968. június 8-án olvasta fel San Franciscóban, mint ő maga írja, egy „hangos esti ragán”. A pontos dátum és a vers témája közt megfelelés van: ezen a napon temették Robert Kennedyt.

A „raga” a klasszikus indiai művészi zene egyik dallamtípusa, és – átvitt értelemben – olyan összejövétel, ahol ragákat énekelnek. Így hát már a vers címe is Keletre visz – és ezt az orientációt a vers egész mitológiája felerősíti. A visszatérő, kiemelt sor egy mohamedán eksztatikus ének változata; a *szitár* perzsa húros hangszer. A *karma* a hinduizmus és a buddhizmus főtétele, amely szerint az ember halál-utáni sorsa – hogy a mennybe vagy pokolba kerül-e, hogy emberként, állatként vagy növényként folytatódik-e tovább – végbement életétől függ; a *darma* a buddhizmusban a létmeghatározó erők összessége, amelyeknek együttműködéséből létrejön a személyiség és az általa megélt világ; az *atman* lélegzést jelent, de lelket, élet-elvet is, az *om* eredetileg beleegyezést jelentő szótag volt – átvitten azonban a világegyetem eszményi, nem-hallható hangját is jelenti.

Ez a keletiség ma nagyon elterjedt Amerikában. Az üzletektől, orgyilkosoktól és az imponálóan, de szellemtelenül túlfeszített energiáktól nyüzsgő világban sokan a Kelet stilizált mozdulatlanságában, megrendíthetetlennek látszó szellemiségében keresnek fogódzót. Ferlinghetti – aki különben az első beat-nemzedéknek talán legbaloldalibb tagja – szintén úgy érezhette, hogy a leplezetlen és mégis leplezetlen orgyilkosokkal csak a maga közösségben mormolt „om om”-ját szegezheti szembe – csak rózsákat mutathat fel a barikádok mögül; de túl elkötelezett és túl intellektuális alkat ahhoz, hogy kielégítse az erőszakmentes ellenállásnak ez a költői álma. Versének szinte minden sorából gyűlölet csap fel – zaklató kísérezene a keletiséghez és gyászhoz.

Ferlinghetti szükségesnek tartotta, hogy számot adjon a versébe rejtett idézetekről. A „Halál-tévé” kifejezést William Borroughs, Claude Pélieu és Carl Weissner *Akkor hát kié a Halál-tévé* című művéből vette át. „Az erő, mely a zöld-kanócon át beindítja a virágot” és az „egy bánattal ezelőtt”: átvétel Dylan Thomastól. A „gyors, vad évek” Eldridge Cleaver *Lélek a jégen* című könyvéből való.

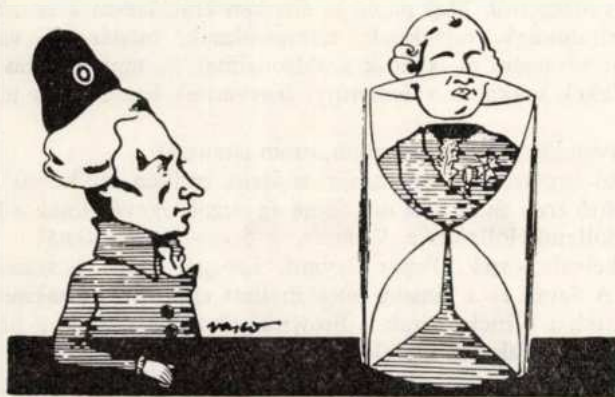
Keress egy ragát
a sztereón
és kapsold be a Halál-tévét
de hangja nélkül
Odakünn szilva érik a fán
„Az erő mely a zöld kanócon át
beindítja a virágot”
beindítja a Halál-tévét
„egy bánattal ezelőtt”
A testet hangtalan lebecsájtják

Dallasban egy hatalmas gépbe
Los Angelesben egy hatalmas gépbe
a „United States of America”-ba
és hangtalan
száll fel
a „United States of America”
és tovaszáll azzal a Testtel
Kapcsold ki a tévé hangját
és figyeld hangtalanul
motorja süket hadováit
és egy szitár a sztereón
ragát zeng rángva
erről a fekete halálról
és erről a rossz karmáról
La illaha el lill Allah
Nincs isten csak az Isten
Az erő mely a vörös kanócon át
beindítja a golyót
beindítja a tűt darma-hangbarázdájában
és az ember a tű
beindítja a gépet
a „United States of America”-t
szarral s halállal teli egén keresztül
és az ég sosem ér véget
és hangtalan száll fel a gép
azokból a kibagzott városokból
melyeknek nevét jobb volna elfelejtenünk
a gépben
a gépben egy feleség
hever hangtalanul
a koporsó előtt
Sír a motor ahogy a szitár zeng vérlázítón
La illaha el lill Allah
Nincs isten csak az Isten?
Nincs isten csak a halál
A szilvák leesnek a fáról
Az erő mely beindítja a golyót
a puskán keresztül
mindenkit beindít
ahogy a „United States of America”
tovaszáll láthatatlanul
a gyors vad éveken át
halott súlyával a Testnek
melyet Dallasból röptetnek egyre
Los Angelesből röptetnek egyre
És leszáll a gép
szárnyait be se húzva
önmagát gyászolva árnyát
visszahúzza magába
a halál kocsonyás birodalmába

La illaha el lill Allah
Nincs isten csak a Halál
Az erő mely a zöld kanócon át
beindította életét
mindenkit beindít
La illaha el lill Allah
És beindítják a Testet
indítják a Testet
végig az Ötödik Sugárúton
egymillió ember sorfala közt
„Itt akarunk lenni sokáig”
mondja a Halál-tévé hantamestere
A díszkíséret hangtalan halad
„Ég veled! Ég veled!” kiáltják egynehányan
a forgalom körbe és tovafoly
Az erő mely a kocsikat beindítja
felszítja karmánkat
La illaha el lill Allah
Nincs isten csak a Halál
Az erő mely életünket a halálba beindítja
beindítja a szitárt is
oly hangtalanul
La illaha el lill Allah
És felemelik a Testet
Felemelik a Testet
az Amerikai Egyesült Államokét
és beviszik a székesegyházba
és éneklük Hallelujah
Örök Életü Léssen
És aztán a Test megindul megint
vissza az Ötödik Sugárúton
Ötvenhét fekete díszautó követi
Emberek állnak rózsákkal
a barrikádok mögött
leértékelt ruhákban
És zeng a szitár Erőszakmentességet
Zengi bennünk önkívülete képzeiteit
önkívülete mélységeit
a régi ganaj és halál ellen
La illaha el lill Allah
La illaha el lill Allah
Az erő mely veri húrjait
bennünket ver
És a temetői vonat
az ezüst vonat
hangtalan megindul
halálos iramban
a tüzes országon át
fölötte fölfegyverzett helikopter
megtisztítják a sínt az orgyilkosok előtt

A sínen kétoldalt meztelen arcok
 New Brunswickban főiskolás zenekar játssza
 a Köztársaság Harci Himnuszát
 Lelőtték megint
 Lelőtték őt megint
 és le fogják löni megint
 a vonatra teszik
 és leengedik
 egy washingtoni sírba megint
La illaha el lill Allah
 Éjjel-nappal utazik a koporsó
 a sötét országon át
 sötétebb semhogy a sötét arcokat lássuk
La illaha el lill Allah
 Szilvák és gépek zuhannak át a légen
La illaha el lill Allah
 míg a szitár zengi az egyetlen választ
 a szitár zengi egyetlen választ
 a szitáron felhangzik az egyetlen hang
 mely még lecsendesíthet minden erőszakot
La illaha el lill Allah
 Nincs isten csak az Élet
 a szitár mondja a szitár zengi
 szeretet szeretetére gyűlölet gyűlöletére szólít
 a szitár Atman-leheletét leheli bennünk
 zengi és zengi bennünk szerelmetes om om-át
La illaha el lill Allah
 Minden lépésnél tiszta szél száll fel
La illaha el lill Allah
 Emberek rózsákkal
 a barrikádok mögött!

EÖRSI ISTVÁN fordítása

Vasco (Franciaország) karikatúrája Robespierre-ről